

Вінницький національний технічний університет
Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії
Кафедра безпеки життєдіяльності та педагогіка безпеки

Педагогіка закладів професійної освіти та педагогічна творчість
викладача
(Обов'язковий)
треть (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Освітня програма **Професійна освіта**
Спеціальність **015 Професійна освіта**
Викладач: **Кобилянський О. В.**
Мова викладання: **українська**

Семестр – **3,4**
Кредитів ЕКТС – **6**
Лекцій – **64 год.**
Практичних – **32 год.**
Самостійна робота – **84 год.**
Вид контролю: **диф. залік**

Передумови для вивчення – у педагогіці вищої школи аналізуються, обґрунтовуються, моделюються, узагальнюються та пояснюються явища пізнавальної діяльності, які лежать в основі навчально-виховного процесу. Виконуючи пізнавальну чи утилітарну функцію, дидактика формує теоретико-методичні передумови поліпшення якості навчання, підвищення його ефективності. У дидактиці розробляються особливості та алгоритми діяльності того, хто навчає, і того, хто навчається, у взаємозв'язку.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи та педагогічна творчість викладача» є визначення мети і завдань навчання у ЗВО, окреслення змісту освіти, виявлення закономірностей процесу навчання, обґрунтування принципів і правил навчання, розробка форм, методів і прийомів навчання у ЗВО, визначення матеріальних засобів навчання у вищій школі.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Педагогіка вищої школи
2. Педагогічна творчість викладача

Мета викладання дисципліни полягає у набутті знань про особливості процесу навчання у вищому навчальному закладі, його характер і функції в стимулюванні

професійного росту майбутніх фахівців, формування психолого-педагогічних умінь майбутнього викладача вищої школи, формування готовності оптимально й творчо використовувати педагогічні знання у своїй професійній діяльності на основі теоретичного осмислення суті педагогічного процесу як цілісної, гнучкої, гуманістично-зорієнтованої системи.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач в результаті вивчення дисципліни:

ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері професійної освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК3. Здатність до міжособистісної взаємодії та комунікації; володіння технікою публічних виступів, риторики та аргументації, а також наукової комунікації українською та іноземними мовами в усній та письмовій формах.

ЗК5 Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності

ЗК6 Здатність до самоменеджменту, планування і розв'язування задач власного професійного і особистісного зростання

ФК3. Здатність моделювати, реалізовувати й оцінювати освітній процес; готовність складати програми додаткової професійної освіти відповідно запитів роботодавців

ФК5 Здатність проводити аналіз освітньої діяльності організацій засобами експертної оцінки і проектування програми їхнього розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти.

ПРН2. Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.

ПРН4. Добирати методи науково-дослідної діяльності, методи генерування нових ідей під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань у обраній та суміжних галузях; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень.

ПРН9. Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.

ПРН12. Застосовувати програмні засоби і мультимедіа у науково-педагогічній діяльності та наукових дослідженнях; аналізувати й систематизувати результати досліджень засобами інформаційних технологій

Тематика

Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки професійної освіти та педагогічної майстерності викладача.

Тема 1. Система та структура освіти України. Предмет, категорії педагогіки професійної освіти та педагогічної майстерності викладача.

Тема 2. Нормативно- правова база у сфері професійної освіти України. Управління в галузі професійної освіти. Інновації у професійній освіті. Методи та методика педагогічних досліджень.

Тема 3. Викладач закладу професійної освіти як організатор навчально-виховного процесу.

Тема 4. Педагогічна культура і майстерність викладача закладу професійної освіти.

Змістовий модуль 2. Теорія і технологія цілісного педагогічного процесу.

Тема 5. Основи дидактики вищої школи. Дидактика – теорія освіти та навчання.

Тема 6. Сучасні технології в закладах професійної освіти.

Тема 7. Контроль та оцінка знань, умінь і навичок здобувачів закладів професійної освіти.

Тема 8. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Змістовий модуль 3. Виховна робота у закладах професійної освіти. Педагогічна освіта за кордоном.

Тема 9. Студент як об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності.

Тема 10. Виховна робота у закладі професійної освіти.

Тема 11. Соціально-історичні характеристики розвитку системи професійної освіти.

Тема 12. Система професійної освіти за кордоном (США, Франція, Англія, Німеччина, Японія, Південна Корея, Китай). Види, типи, системи навчання.

Теми практичних занять

Тема 1. Система та структура освіти України. Предмет, категорії педагогіки професійної освіти та педагогічної майстерності викладача.

Тема 2. Нормативно- правова база у сфері професійної освіти України. Управління в галузі професійної освіти. Інновації у професійній освіті. Методи та методика педагогічних досліджень.

Тема 3. Викладач закладу професійної освіти як організатор навчально-виховного процесу.

Тема 4. Педагогічна культура і майстерність викладача закладу професійної освіти.

Тема 5. Основи дидактики вищої школи. Дидактика – теорія освіти та навчання.

Тема 6. Сучасні технології в закладах професійної освіти.

Тема 7. Контроль та оцінка знань, умінь і навичок здобувачів закладів професійної освіти.

Тема 8. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Тема 9. Студент як об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності.

Тема 10. Виховна робота у закладі професійної освіти.

Тема 11. Соціально-історичні характеристики розвитку системи професійної освіти.

Тема 12. Система професійної освіти за кордоном (США, Франція, Англія, Німеччина, Японія, Південна Корея, Китай). Види, типи, системи навчання.

Самостійна робота

Самостійна робота є складовою підготовки протягом навчального семестру. Метою самостійного опрацювання навчального матеріалу є набуття навичок роботи з базовою і додатковою літературою, формування самостійного творчого мислення. На позааудиторну роботу виносяться вивчення окремих проблем курсу, підготовка до практичних занять, контрольної роботи, колоквиуму, тестування, заліку, виконання індивідуально-творчих та науково-дослідних завдань (підготовка доповідей з окремих тем курсу на щорічну науково-технічну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ та інші наукові конференції та семінари, підготовка наукових публікацій, рефератів).

Методи навчання

При вивченні дисципліни використовуються:

1. Словесні методи навчання: лекції, консультації.
2. Практичні методи: практичні завдання.
3. Метод самостійного навчання.
4. Активні методи: експрес-опитування, тестування.
5. Робота з навчально-методичною літературою та інформаційними ресурсами.

Індивідуальні завдання

Кожен аспірант виконує обов'язкове індивідуальне завдання за однією із тем:

1. Нормативно-правова база у сфері професійної освіти України
2. Розробка та презентація методу та методики педагогічних досліджень
3. Розробка та презентація сучасних технологій в закладах професійної освіти
4. Контроль та оцінка знань, умінь і навичок студентів
5. Структура дисертації на здобуття наукового ступеня
6. Виховна робота у закладах професійної освіти
7. Соціально-історичні характеристики розвитку системи професійної освіти
8. Система професійної освіти за кордоном

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань здобувачів під час лекційного заняття, тестування, колоквиуму. Під час підсумкового контролю враховуються результати здачі всіх видів навчальної роботи згідно із структурою кредитів. Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці опанування освітнього компоненту шляхом додавання загальної кількості балів, отриманих під час навчання, або шляхом проведення диф. заліку.

Оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи робиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів з окремих видів роботи та в цілому за модулями (в балах):

Вид роботи	Семестр 3,4		Разом
	М1	М2	
1. Підготовка до практичних занять	8	8	16
2. Самостійна робота	10	10	20
3. Колоквиуми	20	20	40
4. Контрольна робота	12	-	12
5. Індивідуальні науково - дослідні завдання	-	12	12
Всього за модуль	50	50	100
Всього	50	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
82-89	B
75-81	C
64-74	D
60-63	E
35-59	FX незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

Рівень компетентності	За бальною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий)	90 – 100	A	Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; виявлено глибокі знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, сформовано необхідні практичні навички вирішувати професійні завдання щодо сучасних педагогічних технологій у закладах професійної освіти; усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
III Достатній (конструктивний)	82-89	B	Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; сформовано вміння викладати основні ідеї щодо сучасних педагогічних технологій у закладах професійної освіти. Необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
	75-81	C	Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин. Вміння викладати базові ідеї щодо сучасних педагогічних технологій у закладах професійної освіти, а також практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо; усі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками.
II Середній (репродуктивний)	64-74	D	Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, виявлено знання та розуміння основних положень щодо сучасних педагогічних технологій у закладах професійної освіти; необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.

	60-63	Е	Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання завдань не виконано або якість виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.
I Низький	35-59	FX з можливістю повторного складання	Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
	0-34	F з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів за видами робіт

Рівень компетентності	За шкалою ЄКТС	Критерії оцінювання				
		Підготовка до практичних занять	Самостійна робота	Колоквіум (тести)	Контрольна робота	Індивідуальні науково-дослідні завдання
IV Високий (творчий)	A	8 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	10 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	18-20 б.: 90-100% правильних відповідей	11-12 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	11-12 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.
III Достатній (конструктивний)	B	7 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.	9 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.	16-17 б.: 82-89% правильних відповідей	9-10 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.	9-10 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.
	C	6 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	8 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	15 б.: 75-81% правильних відповідей	8 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	8 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.

II Середній (репродуктивний)	D	5 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	7 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	13-14 б.: 64-74% правильних відповідей	7 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	7 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань
	E	4 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями	6 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями	12 б.: 60-63% правильних відповідей	6 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями	6 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями
I Низький	FX, F	0 б.: за повну відсутність відповіді	0 б.: за повну відсутність відповіді	0-11 б.: 0-59% правильних відповідей	0 б.: за повну відсутність відповіді	0 б.: за повну відсутність відповіді

Академічні права та обов'язки учасників освітнього процесу

Здобувачі та викладачі повинні дотримуватися норм забезпечення честі, гідності, взаємної поваги і довіри, рівноправності та толерантності усіх учасників освітнього процесу шляхом дотримання принципів академічної доброчесності, викладених у **«Положенні про академічну доброчесність у ВНТУ»**.

З метою запобігання та виявлення плагіату у навчальних роботах, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань та активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування слід дотримуватись норм **«Положення про запобігання академічному плагіату та порядок його виявлення у навчальних, наукових, кваліфікаційних та науково-методичних роботах у ВНТУ»**.

З метою визнання результатів навчання здобутих під час неформальної та/або інформальної освіти (що здобувалася за освітніми програмами та не передбачала присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але могла завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій, а також освіти, яка здійснювалася у порядку самоосвіти), здобувачі можуть скористатися відповідними процедурами, наведеними у **«Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ВНТУ»**.

Здобувачі мають право оскаржити результати проміжних та підсумкових контрольних заходів, але на лише на підставі аргументованих пояснень, відповідно до **«Порядку організації та проведення заліків, диференційованих заліків, екзаменів у ВНТУ»**, а також безпосередньо звернувшись до освітнього омбудсмена, згідно **«Положення про освітнього омбудсмена з прав студентів ВНТУ»**.

З метою вирішення конфліктних ситуацій, що можуть виникнути у здобувачів із іншими учасниками освітнього процесу та/або недопущення виникнення конфліктних ситуацій слід

бути обізнаним у нормах «**Кодексу етики ВНТУ**».

Здобувачі ВНТУ мають керуватися принципом «нульової толерантності» до будь-яких проявів корупції і повинні вживати всіх передбачених законодавством заходів щодо запобігання, виявлення та протидії корупції і пов'язаним з нею діям (практикам), відповідно до «**Антикорупційної програми ВНТУ**».

Наведені документи оприлюднені на сайті ВНТУ: <https://vntu.edu.ua/uk/public-info/zag.html>.

Рекомендована література Базові інформаційні ресурси

1. Барабаш Ю.Г. Педагогічна майстерність: теоретичні й навчально-методичні основи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю.Г. Барабаш, Р.О. Позінкевич. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського держ. ун-ту ім. Л. Українки, 2006. – 472 с.

2. Васаженко Н. О., Кобилянська І. М., Кобилянський О. В., Лісіца С. Формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців через практичне застосування набутих теоретичних знань. Особистісно-професійний розвиток учителя: погляди стейкхолдерів: монографія / упорядники: Акімова О. В., Фрицюк В. А. Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. С. 54–79.

3. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч.-метод. посібник для викладачів і студ. вищих навч. закл. / Г.П. Васянович / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України; Львівський науково-практичний центр; Львівська держ. фінансова академія. – Л.: Норма, 2005. – 343 с.

4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – К., 2003. – 216 с.

5. Гавеля О.М. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Педагогіка вищої школи та педагогічна майстерність викладача. Для самостійної підготовки здобувачів вищої освіти. Київ: Міленіум. 2021. 76 с.

6. Гавеля О.М. Психологія вищої школи Методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи студентів усіх спеціальностей НАКККіМ, 2018. 99 с.

7. Гавеля О.М. Феномен обдарованої особистості як творця культурних цінностей: Монографія. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2020. 415 с.

8. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Кравець О. М. Шляхи покращення професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. Особистісно-професійне становлення педагога: монографія / Акімова О., Галузьяк В. [та ін.]. – Вінниця: Твори, 2019. – С. 91–112.

9. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Особливості підготовки фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта» у закладах вищої освіти. Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Серія педагогічна. – Вип. 24. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2018. – С. 148–150. DOI: 10.32626/2307-4507.2018-24.148-151.

10. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Горохівська Т. М., Пугач В. М. Особливості розвитку вищої освіти в посткоронавірусному суспільстві. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,

проблеми: зб. наукових праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 62. С. 237-249.

11. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Максименко Ю.Л., Пінаєва О. Ю. Шляхи забезпечення міжпредметної інтеграції у професійній підготовці майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Інтеграція в європейській освітній простір: діалог зі стейкхолдерами: монографія / За заг. ред.: Акімова О. В., Фрицюк В. А. Вінниця: ТОВ «Друк», 2022. С. 194–217.

12. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В. Самоосвітня діяльність студентів технічних спеціальностей як педагогічна проблема. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Переяслав-Хмельницький. – 2018. – Вип. 42. С. 258–260..

13. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В. Сутність та особливості професійної культури фахівців технічного профілю. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім В.Винниченка. – 2018. – Випуск 173. – Ч.2 С.120–122.

14. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В. Умови розвитку педагогічної компетенції в процесі професійної підготовки фахівців машинобудівних спеціальностей. Proceedings of XXXX International scientific conference – Science of 2018. Washington Dec 28, 2018 Outcomes. Morrisville, Lulu Press. – 2018. – P.65-68.

15. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В. Формування педагогічної культури студентів машинобудівних спеціальностей в процесі самостійної роботи. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». – 2018. – Випуск 52. – С.286–290.

16. Європейська інтеграція [Текст] навч. посібник /за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хоменка. – К.: «Центр учбової літератури», 2018. – 344 с.

17. Жигір В.І., Чернега О.А. Професійна педагогіка: Навчальний посібник /за ред. М.В. Вачевського. – К.: ТОВ «Кондор», 2012. – 336 с.

18. Зайченко І., Теслюк В., Каленський А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Київ: Ліра-К, 2018. 484 с.

19. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос, О.Г. Мирошник, В.А. Семиченко / Академія педагогічної майстерності / Іван Андрійович Зязюн (ред.). – 3-тє вид., допов. і переробл. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.

20. Мартинчук О. В. Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 430 с.

21. Мартинчук О. В. Теорія та практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03. Київ, 2019. 407 с.

22. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 472 с.

23. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : Навчально-методичний комплекс "Педагогіка та методика викладання у вищій школі" для студентів усіх спеціальностей НАКККиМ / О.М. Гавеля, І.Г. Сафонова, Київ: НАКККиМ, 2013. 95 с.

24. Семенова А.В. Професійна педагогіка: Підручник. / Авт. : О.В. Грабовський, Л.В. Коломієць, О.С. Савельєва, А.В. Семенова, В.Ф. Яні; за заг. ред. А.В. Семенової. – Одеса: Бондаренко М.О., 2020. – 575 с.

25. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

Додаткові інформаційні ресурси

1. Dembitska S.V. Features of self-employment activities of students of technical specialties. Proceedings of XXXVII International scientific conference – Scientific look at the present. Morrisville, Lulu Press. – 2018. – P.101–103.

2. Falterbaum, J. (2009). *Rechtliche Grundlagen Sozialer Arbeit: Eine praxisorientierte Einführung*. Stuttgart, W. Kohlhammer Verlag. 260 s.

3. Figueroa-Rodríguez, B. Figueroa-Sandoval, B. & Figueroa-Rodríguez, K. (2012). Competence training in higher education: the case of the technological master “Prestación De Servicios Profesionales” from The Colegio De Postgraduados (México). *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 46, 2389–2393. Retrieved from doi: 10.1016/j.sbspro.2012.05.490

4. Halfdan Farstad. (2004). *Competencies for Life: Some Implications for Education*. UNESCO 47th International Conference on Education Quality education for all young people: Challenges, trends and priorities: Background paper to Workshop 3: Quality Education and Competencies for Life. Geneva, 8–11 September.

5. Jacobson, B., Laegreid, P., & Pedersen, P. (2004). *Europeanization and Transnational States. Comparing Nordic Gavernets*. L.

6. Jarvis, P. (1983). *Adult and Continuing Education: Theory and Practice*. London.

7. *Key Competencies*. (2002). A developing concept in general compulsory education. Brussels: Eurydice.

8. Klimek, J., & Nikołąjew, J. (2014). *Dynamika przemian społeczno-gospodarczych w procesie edukacji – refleksje socjologiczne*. *Studia Zarządzania i Finansów Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, 7, 71–79.

9. Lapard, D. (2009). *Education program. Management*. Richmond University in London, London Press.

10. Millar, R., & Abrahams, I. (2009, September). *Practicalwork: making it more effective*. *SSR*, 91 (334), pp. 59–64.

11. Murray, R. D. (2008). *Education plan on management (Bachelor degree)*. Edinburgh.

12. Pugach, S. S. (2020). *Features of development of legal competence pupils of general education schools. The scientific heritage (Budapest, Hungary)*, Vol. 4, № 43, 54–60.

13. *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (2008/C 111/01)*. *Official Journal of the EU*, 6.5.2008.

14. Ruchen, Dominique (2003). *Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society*. Hogrefe & Huber Publishers, Germany, 65–67.

15. Smith, Mark K. *Competence and Competency*. *The Encyclopedia of Informal Education* (2005). Retrieved from <http://www.infed.org/biblio/b-comp.htm>.

16. Spector, J. Michael de la Teja, Ileana. (2002). *ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching*. *ERIC Digest*. Competence,

Competencies and Certification, 1–3.

17. Swati Gupta, & Amit Gupta. (2013). The Systems Approach in Education. International Journal of Management, MIT College of Management Vol. 1, No.1, July.

18. Technical assistance guide for developing and using competency models – One solution for the workforce development system. (2012). Personnel Decisions Research Institutes & JBS International.

19. Van Loo J., & Semeijn J. (2004). Defining and measuring competences: An application to graduate surveys. Research Centre for Education and the Labour Market, Maastricht University.

20. Weinert, F. E. (2001). Concept of Competence: A Conceptual Clarification. In: Rychen, D.S. u. Salganik, L.H. (Hgg.). Defining and Selecting Key Competencies. Seattle. 45–65.

21. Woodruffe C. (1991). Competent by any other name. Presental Management, September, 30–33.

22. Zimmerman, J. (2001). Can American business schools survive? The Bradley Policy Research Center Working Paper, 5 September. Взято з <http://papers.ssrn.com/abstract=283112>.

23. Дембіцька С.В., Степень Я. Формування педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти технічного профілю. Педагогічний супровід особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя: монографія / за ред. О. Акімової. Вінниця: «Твори». – 2019. – С. 120–135.

Інформаційні ресурси:

1. <http://library.nakkkim.edu.ua/> – електронний каталог Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

3. <http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека – підручники

4. knau.kharkov.ua/uploads/passport/fme/mo/mo_as/.../03.pdf – Інтернет ресурси і праці з педагогіки вищої школи.

5. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> - Сайт Верховної Ради України. Закон України "Про вищу освіту"

6. <http://journals.uran.ua> - Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України.

7. <http://moodle.ipokpi.ua/moodle/course/view.php?id=903> – Педагогіка вищої школи. Дистанційний курс.

8. elibrary.kubg.edu.ua/22159/.../V.Proshkin_OD_1-2_FITU.p. – Освітні ресурси в підготовці викладачів.

9. dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/.../monografia.pdf – Методика використання веб-ресурсів у підготовці викладачів.

10. umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/posibnik_zibranyy2.doc – Педагогіка вищої школи.

11. www.kspu.edu/Information/services.aspx – Сервіси та інформаційні ресурси. Педагогіка вищої школи